

FILMOGRAFIE Halina Reijn speelt al twee decennia bij Tooneelgroep Amsterdam en heeft ook ruime ervaring met filmrollen. Ze acteerde in ruim twintig films, waaronder

de Amerikaans-Duitse productie *Valkyrie* (2008), met Tom Cruise en Carice van Houten. Haar jongste rol is in de Zweedse tv-serie *Conspiracy of Silence* (2018).

FILM In de eerste speelfilm onder haar regie morrelt Halina Reijn in onze genante en gevaarlijke grijsgebieden

Op de set bij *Locus of Control*, over de relatie tussen een tbs-medewerker en een verkrachter.

Door **Bor Beekman**

Keukens, Nicoline doet boterham in broodrooster, de bel gaat. Voordeur/gang, Idris staat voor de deur, start naar binnen. Zo staan de eerste twee takes van draaidag 21 omschreven op de callsheet, het summier omschreven dagelijkse programmaatje voor de crewleden van de Nederlandse speelfilm *Locus of Control*. Je kunt je spannender scènes voorstellen, tussen deze Nicoline en Idris. Die zullen er straks ook zijn, in het regiedebuut van actrice Halina Reijn (42). En toch. De manier waarop Idris binnenkomt, of door Nicoline wordt binnengelaten, kan bepalend zijn voor het oordeel van de kijker over de twee hoofdpersonages. De een is psycholoog van een tbs-kliniek, de ander de door haar behandelde verkrachter, die op het punt staat terug te keren in de maatschappij.

Eerste constatering over Halina Reijn de filmregisseur: ze is een loper. Ze ijsbeert over de set, in een crème-witte jurk. Alleen als de camera draait zit ze stil, turend naar de monitor in een steriel modern, hooggelegen appartement met uitzicht over Amsterdam. 'Ho, nog één ding', zegt ze, net voor de eerste opname van de dag. Reijn snelt naar het witte broodrooster, waarvan ze net nog even het logo wegkrabde met een mes-weg Princess. 'Liever zo', zegt ze, terwijl ze voordoet hoe Nicoline een snee brood in het apparaat moet steken: overdwars in plaats van rechtop.

Carice van Houten (41), met achterovergekamd haar en in kimono, staat aan het aanrecht als psycholoog Nicoline. Voor de deur staat Marwan Kenzari (35), in een onmodieuze spijkerbroek, de schedel geschoren op een mohawk na. Hij is Idris de zeden-delinquent, die voor een paar uur met verlof is uit de kliniek.

'Ik ga ervan uit dat je me niks aandoe', zegt Nicoline. 'Daar moet je nooit vanuit gaan', zegt Idris monter. 'Anders is er niks meer aan, toch? ... Grapje.' 'Dat was perfect', zegt Reijn tegen Van Houten, die een moment lang als verlamd moet ogen als de tbs'er binnenkomt. 'Je was net een bevoren konijn!'

Tegen Kenzari, over een dialoog in de volgende take: 'Daar mag een heël

Halina Reijn (midden) instrueert Carice van Houten en Marwan Kenzari.

De tbs'er en zijn therapeut.

Foto's Conchita de Groot

Onvoorstelbaar dat je verliefd wordt op een verkrachter; maar het gebeurt

klein irritatieje in klinken, micro hoor: 'Ook coacht ze hem in de wijze waarop hij z'n capuchonjas op de designbank dient te werpen. 'Alsof je je territorium afplast.'

Het begon allemaal bij de EO. Althans, bij die omroep zag Halina Reijn een reportage over tbs-klinieken en het hoge aantal relaties tussen therapeuten en gedetineerden. 'Ik dacht: dat is toch een broodjeaapverhaal, zo vaak zal het niet voorkomen. Het is onvoorstelbaar dat je verliefd wordt op iemand die een seksueel delict heeft gepleegd. Maar ook dat gebeurt dus. In *Richard III* van Shakespeare kan ik me inleven. Dat stuk gaat over een totale crimineel, voor

wie al die vrouwen blijven vallen. Een man die de weduwe versiert naast het dampende lijk - heel erg Willem Holleeder. Snap ik nog wel. Maar dit is zo vreemd. Hoe kan zo iets?'

Reijn zit op een terras, twee dagen na de 24ste en laatste draaidag. Een paar jaar geleden stapte ze af op producent Frans van Gestel, met het basissidee voor een film. Hij koppelde haar aan schrijver en scenarist Esther Gerritsen. 'Esther - ik ben helemaal verliefd op haar. Ze las alles wat er maar bestaat over tbs. Ik ook, in iets minder maniakale mate. Toen we samen een tbs-kliniek bezochten, om het script te factchecken, bleek dat werkelijk alles van Esthers informatie klopte, ook de manier van praten in zo'n instelling. Toen ik het las, stond de term psychopaat me tegen - dat leek me zo iets uit de volksmond, iets wat wij zeggen: o die, dat is een echte psychopaat. Maar de behandelaars zeggen dat ook gewoon, tijdens vergaderingen. Ze zeggen zelfs: mijn onderbuikgevoel zegt dit en dat. Dat vond ik zo interessant. Onderbuikgevoel? Gaat het dan niet alleen om leiten?'

Producent Van Gestel omringde Reijn met ervaren krachten: cameraman Jasper Wolf (*Code Blue, Broers*), editor Job ter Burg (*Brimstone, Elle*). 'In het begin dachten ze bij het Filmfonds wel: hoezo moet jij regisseren? Dat snap ik wel, het moet ook niet zo zijn dat ze meteen de rode loper uitrollen. Ik voel een grote verantwoordelijkheid tegenover Marwan en Carice. Die werken normaal gesproken alleen nog in het buitenland, in gigantische producties en met teams van agenten die hun stappen overwegen. En dan nu weer een film in eigen land, met een thematiek die superprovocatief is.'

Van Houten speelt nog een seizoen priester Melandine in de finale van *Game of Thrones*. Kenzari werd gecast als schurk Jafar in Guy Ritchie's live-action versie van *Aladdin*. Man Up, het gezamenlijke nieuwe bedrijf van Reijn en Van Houten, is coproducent van *Locus of Control*.

'Carice is mijn beste vriendin, maar ze is ook mijn muze. En zijn Marwan zijn veelseidend hoor, niet van: we doen alles voor je. Het zijn twee grootmachten, rasacteurs. Dat maakt het ook zo spannend voor mij, als regisseur. Carice heeft een dansmoment in de film, erg kwetsbaar. Ze laat recht in haar ziel kijken. Ik had tranen in mijn

Carice van Houten (zittend), rechts van Marwan Kenzari (met paraplu), cameraman Jasper Wolf en Halina Reijn.

Foto Janey van Ierland

ogen. Cameraman Jasper ook, en dat is een stoere man. Acteren is zo iets genants job, zo'n pijnlijk kutproces - met alle respect. Iedereen staat eromheen, inclusief de regisseur die denkt: ja, maar ik leg hier toch het ei?'

Met de recente discussie over de vervroegde vrijlating van Michael P., de veroordeelde verkrachter die Anne Faber vermoorde en een affaire had met een begeleidster toen hij verblijfde in de forensische psychiatrische kliniek, is *Locus of Control* plots uiterst actueel. 'Tegelijk gaat de film totaal niet over die zaak, het is niet zo dat we de werkelijkheid in klinieken proberen te tonen. Ik ben ook geen expert. Dat wij in onze samenleving in de mogelijkheid van rehabilitatie geloven, vind ik wel een mooi principe, maar soms gaat het ook afschuwelijk mis.'

Locus of Control, een term uit de psychologie voor de mate waarin iemand de oorzaak van wat hem of haar overkomt bij zichzelf zoekt, is niet bedoeld als realistische film, benadrukt Reijn. 'Maar ook dat moet je het wel serieus nemen. Kijkers mogen het personage Idris veroordelen, maar ik hoop dat het publiek wel kan meegaan in de verledenheid van Nicoline, maar dat hoeft niet voor iedereen zo te zijn. We romantiseren verkrachting zeker niet. Het gaat over macht en seks. Zij is zijn therapeut en ze is goed in haar vak. Maar ze overschrijft een grens. Het zal je verbazen hoeveel competente mensen terecht komen in situaties die totaal onwettelijk zijn. Het zit in ons. Nicoline is

ook gevaarlijk. Stel dat hij mijn patiënt bent en je hebt seksuele delicten gepleegd, maar je zit ongelofelijk op de goede weg, misschien ben je wel bijna zo ver dat je dat nooit meer zal doen, omdat je hebt geleerd niet te reageren op riggers - dat leren ze in de kliniek. En dan kom ik tegenover je zitten in deze jurk, wie is er dan schuldig?'

York Times, hoeveel seconden je elkaar moet aankijken om verliefd te worden (het wetenschappelijk onderbouwde vragenspel *To Fall in Love With Anyone, Do This*, red.), jij kunt nu verliefd op me worden, snap je? En hoeveel ik absoluut voor de #MeToo-beweging ben, moeten we blijven morrelen in de grijsgebieden. Hoe zitten we in elkaar? Wat is de rol

van biologie, van psychologie? Als je mijn toneelcarrière bekijkt, dan hebben alle grote stukken met die thema's te maken. Of het nou *Het temmen van de feeks* is, *Hedda Gabler* of *The Fountainhead*. In *La voix humaine* speelde ik een vrouw die totaal onderdrukt wordt, en dat speelden we zonder ironie. Deze film gaat alleen maar over gebieden waar het genant en

stroef is. Dat heb ik van Ivo (regisseur Ivo van Hove, red.), denk ik.' *Locus of Control* verschijnt in 2019 in de bioscoop. 'Misschien faal ik wel, blijkt het een afschuwelijke film. Waarom ik dat zeg? Alle regisseurs zeggen dat. Iets kan altijd mislukken. Ook met een perfecte cast. Ik heb er wel alles aan gegeven. Regisseurs is het leukste wat ik ooit heb gedaan.'

Advertentie

DE NIEUWE KOERS VAN KIP

Het gevoel van tent kamperen maar met meer gemak en comfort

Ontdek het op www.KipKamperen.nl

Ook zeer geschikt voor langere personen | Bekijk alle modellen & uitvoeringen in de Kip Flagship Store Hogeveen

*Zolang de voorraad stelt